

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
І.М. Савицька
“ 4 ” червня 2022 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри
міжнародних відносин і суспільних наук
протокол № 9 від 3 травня 2022 р.
в.о. завідувача кафедри
В.В. Стрілець

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП
«Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
С.О. Білан

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТОЛОГІЯ І СОЦІОЛОГІЯ

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації, регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації, регіональні студії»

факультет: гуманітарно-педагогічний

Розробники: доцент кафедри, кандидат історичних наук Секунова Ю. В.

Київ – 2022 р.

1. Опис навчальної дисципліни

«ПОЛІТОЛОГІЯ І СОЦІОЛОГІЯ»

Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь		
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Освітній ступінь	бакалавр	
Освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	—	
Форма контролю	Іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2022/23 н.р.	2022/23 н.р.
Семестр	3	3
Лекційні заняття	30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год.	108 год.
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	4 год.	-
самостійної роботи студента	2 год.	-
—		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Політологія і соціологія» є формування у студентів системи логічно завершених базових знань про політику та суспільство, навичок як основи становлення їхньої суспільно-політичної свідомості та соціально-політичної культури.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Політологія і соціологія» є:

1. Ознайомити студентів із сутністю, генезою становлення та розвитку політології і соціології як наук й навчальних дисциплін.

2. Надати знання про основну проблематику та сучасний стан розв'язання політичних питань та соціальних проблем і конфліктів в суспільстві.

3. Формування засад політичної культури в контексті реалізації активного та пасивного виборчого права, сформувати у студентів соціологічний тип мислення.

4. Реалізація принципів толерантності та свободи в контексті політичного і суспільного простору.

За підсумками вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- об'єкт, предмет і метод політології і соціології взагалі й української зокрема; чітко оперувати й володіти її основним понятійно-категоричними апаратом;
- сутність політичного і суспільного життя, політичних і соціальних відносин і процесів, суб'єкт політики і соціуму, конституційні права людини і громадянина, місце і значення політичних систем і режимів у житті держави й окремої людини;
- сенс й основні напрямки розвитку світових політичних і соціальних процесів, геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному світі.

За підсумками вивчення дисципліни студенти повинні **вміти**:

- розпізнавати різні види владних і соціальних відносин, специфіку політичної влади, її сутність, структуру, ознаки та функції;
- орієнтуватися в проблемах поділу влади, формах державного устрою й управління, аналізувати механізми функціонування сегментів соціальної системи;
- виділяти теоретичні, духовні, прикладні та інструментальні компоненти політичного і соціологічного знання, усвідомлювати їхню роль і функції в підготовці політичних рішень, у забезпеченні особистісного внеску в суспільно-політичне життя;
- давати характеристику й оцінки діям різних політичних партій і лідерів із позицій загальнонаціональних інтересів;
- опановувати навички політичної та соціальної культури, вміння застосовувати політичні і соціологічні знання у професійній і громадській діяльності.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Вступ до політології

Тема 1. Теоретико-методологічні основи політології

Соціальна зумовленість й актуальність вивчення політології. Поняття й зародження політичної науки. Політологія як самостійна навчальна дисципліна. Предмет та структура політології. Закони, принципи та категорії політичної науки. Методи політології. Основні завдання та функції політології.

Тема 2. Становлення та розвиток політичної науки

Політична думка Стародавнього світу. Політичні погляди Платона й Арістотеля. Політичні концепції Середньовіччя (А. Аврелій, Ф. Аквінський) та Нового часу (Д. Локк, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо). І.Кант про правову державу. Г.Гегель про громадянське суспільство. М.Вебер як класик західної політології. Основні школи і течії сучасної зарубіжної політології.

Історія розвитку української політичної думки. Політичні ідеї часів Київської Русі. Ідеї соціальної й національної рівності (С.Оріховський-Роксолан, Ю.Дрогобич, М.Смотрицький, С.Зизаній). Конституція П.Орлика. Політична думка України XIX – поч. XX ст. (М.Костомаров, П.Куліш, Т.Шевченко, М.Драгоманов, І.Франко, М.Міхновський). Концепція Української державності (В.Липинський, Д.Донцов, Ю.Липа, І.Лисян-Рудницький). Новітня українська державність («Декларація про державний суверенітет України», «Акт про державну самостійність України», «Конституція України» 1996р.).

Тема 3. Політика як соціальне явище

Політика як форма суспільної життєдіяльності. Різноманіття визначень політики, її сутнісних ознак. Загальна еволюція концепції політики як соціального явища (Арістотель, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, К. Маркс, М. Вебер, Т. Парсонс, А. Бентлі, Г. Лассуел). Структура політики (політичний інтерес, політичні відносини, політична організація, політична свідомість, політична діяльність).

Суб'єкти й об'єкти політики. Класифікація політики за сферою суспільного життя, за об'єктом впливу, за суб'єктом політики). Основні функції політики. Особливості політичного життя (цілісність, плюралізм, активність, єдність).

Тема 4. Політична влада

Влада як явище суспільного життя. Концептуальні підходи до проблеми політичної влади (Р.Даль, Т. Парсонс, М. Вебер, М. Кроз'є). Різноманітність визначень влади. Характерні ознаки та джерела влади. Функції влади та авторитет. Форми й засоби здійснення влади. Поняття ресурсів влади. Види влади. Особливості політичної влади, її основні принципи та функції. Співвідношення влад у суспільстві.

Змістовий модуль 2. Політичні системи та інститути

Тема 5. Політична система суспільства

Поняття «політична система суспільства». Політична система як механізм влади та фактор стабілізації й розвитку суспільного життя. Характерні риси політичної системи суспільства. Типологія політичних систем. Системоутворюючі засади та основні функції політичних систем. Основні фактори ефективності політичної системи. Структурні елементи політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікаційна, нормативно-регулятивні складові.

Тема 6. Держава як основний інститут політичної системи

Поняття держави, її визначальні ознаки й типи. Різноманітність концептуальних підходів до визначення держави, її сутності й місця у політичній організації суспільства. Виникнення та еволюція держави. Функції держави. Різновиди і типи держави. Форми правління: монархії та республіки. Форми державного устрою: унітарні держави, федерації, конфедерації. Політичний режим як сукупність засобів і методів здійснення державної влади: його типологія та динаміка.

Історичний розвиток Української держави. Форми державного правління й устрою сучасної України. Основні риси політичного режиму в Україні на сучасному етапі.

Тема 7. Політична свідомість і політична культура

Політична свідомість, як опосередковане відображення політичного життя суспільства, суттю якого є проблема влади, формування, розвиток задоволення інтересів і потреб політичних суб'єктів; сукупність поглядів, оцінок, настанов, які, відображають політико-владні відносини. Формування та характерні особливості політичної свідомості, буденної політичної свідомості, політико-теоретичної свідомості, масової політичної свідомості.

Поняття політична культура її зміст та типи: буденна (підданська); залежна політична культура і політична культура участі.

Тема 8. Політичні еліти і політичне лідерство.

Поняття «еліта». Сутність політичного елітизму і генеза цього поняття. Класичні теорії еліт (В. Парето, Г. Моска, Р. Міхельс). Типологізація політичних еліт та їхні характерні риси. Бюрократія, номенклатура й еліта. Д. Донцов, В. Липинський, М. Драгоманов про роль еліти в Українському державотворенні.

Поняття «політичне лідерство». Якості політичного лідера. Характерні риси та основні функції політичного лідера. Взаємовплив і взаємозалежність соціально-політичного середовища, розстановки сил й особистісних характеристик політичного лідерства.

Типологія політичного лідерства. Сутність вождизму в політиці. Культ особи. Політичний імідж.

Класифікація і типологізація політичного лідерства в українському суспільстві. Критерії оцінки популярності й ефективності діяльності політичного лідерства в сучасній Україні.

Тема 9. Політичні партії та партійні системи.

Партія як політичний інститут. Виникнення та еволюція політичних партій. Класичні теорії політичних партій і партійних систем (Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, К. Маркс, Г. Моска, М. Вебер, М. Вінер та ін.). Основні ознаки партії: наявність організації, тяжіння до влади, ідеологічний характер тощо. Багатоманітність підходів до класифікації політичних партій: консервативні й революційні, легальні й нелегальні, правлячі та опозиційні, кадрові, масові тощо. Внутрішні та зовнішні функції політичних партій. Політичні партії України.

Поняття та типи партійних систем. Взаємозв'язок між партійними і виборчими системами. Вплив законодавства на характер і тип партійної системи. Проблеми розвитку багатопартійної системи в Україні.

Змістовий модуль 3. Соціологія

Тема 10. Предмет соціології як науки

Поняття об'єкта та предмета наукового дослідження. Суспільні відносини як об'єкт соціологічної та інших суспільних наук. Соціальні спільності як визначальне утворення соціологічного аналізу і зміст предмета соціології. Предмет соціології і предмет історії, філософії, соціальної психології. Види соціологічного підходу до об'єкта дослідження (демографічний, колективістичний, культурологічний, рольовий). Трансформація терміну «соціологія».

Специфіка законів і категорій соціології. Три рівні дослідження в соціології. Людина як центральний елемент і мета соціологічних досліджень, людиноцентричний характер соціологічного знання. Функції соціології (пізнавальна, ціннісна, життєпрограмуюча, просвітницька).

Сучасні глобалізаційні процеси і утворення нових спільнот, самовизначень, роль соціології в сучасному суспільстві. Зміна сучасних світоглядних орієнтирів і самоідентифікацій молоді і зміна місця соціології в системі наук. Урізноманітнення політичного життя в Україні і зміна статусу соціології в українському суспільстві. Соціологія в системі наукового дослідження аграрного сектору українського суспільства.

Тема 11. Виникнення, основні етапи та напрями соціології

Об'єктивні передумови і фактори виникнення соціології як самостійної науки. Протосоціологічні ідеї. Роль О. Конта у становленні соціології. Основні етапи розвитку соціології. Соціологічний позитивізм О. Конта. Соціологічні вчення Г. Спенсера, К. Маркса, Г. Зіммеля, Е. Дюркгейма, М. Вебера., Ф. Тьоніса. Відкриття матеріалістичного розуміння історії як загальнометодологічної основи вивчення суспільства та історії. Основні

напрямки класичної соціології (друга пол. XIX - поч. XX ст.). Причини появи у XX ст. різних соціологічних учень. Основні школи та концептуальні напрямки сучасної західної соціології та їх критичний аналіз: емпірична соціологія, структурний функціоналізм, конфліктологія, символічний інтеракціонізм, феноменологія, етнометодологія, психоаналіз, неомарксизм, неофункціоналізм, технократизм, теорія соціального обміну. Основні досягнення емпіричної соціології XX ст. Теорія технологічного детермінізму як загальна метатеорія аналізу суспільства. Основні етапи розвитку соціології в Україні. Соціологічні ідеї представників української соціології другої половини XIX - початку XX ст. Особливості розвитку вітчизняної соціології у XX ст. Розвиток української соціології в еміграції. Українська соціологія сьогодні: стан, перспективи.

Тема 12. Суспільство як соціальна система

Визначення суспільства: ознаки, структура. Суспільство як цілісна соціальна динамічна система. Роль і місце АПК в структурі суспільства. Теорії походження суспільства та їх евристичні можливості. Основні методологічні підходи до вивчення суспільства. Матеріалістичне розуміння історії методологічна основа вивчення суспільства. Специфіка соціальних законів функціонування суспільства. Історичні типи суспільства, критерії його типологізації. Характерні ознаки доіндустріального, індустріального та постіндустріального суспільства. Інформаційне суспільство. Суспільство інноваційного типу. Сутність, критерії, види, теорії суспільних змін. Інноваційні суспільні зміни та соціальний розвиток. Джерела, рушійні сили суспільних змін. Діалектичні протиріччя - основа суспільних змін. Модернізація: сутність, ознаки, види, форми вияву. Особливості модернізації та трансформації українського суспільства. Громадянське суспільство: шляхи, проблеми його формування. Роль соціальних факторів у розвитку суспільства. Сутність, причини, фактори, форми вияву глобалізації суспільного життя. НТР і глобальні виклики. Технологічний детермінізм як метатеорія моделей і стратегій сучасних глобальних суспільних змін.

Тема 13. Соціальна структура та соціальна стратифікація суспільства

Соціальна структура суспільства та її основні елементи, характеристика системи зв'язків між основними елементами соціальної структури суспільства. Соціальні статуси та статусні групи в соціальній структурі. Роль символів соціальних статусів в соціальній мобільності сучасного суспільства. Соціальні групи, соціальні спільноти, їх види та місце в соціальній структурі суспільства. Соціальні інститути, їх види та вплив на функціонування суспільства.

Сутність та характеристика соціальної стратифікації. Історичні типи та види соціальної стратифікації сучасного суспільства.

Критерії та показники соціальної стратифікації. Діалектика соціальної інтеграції та соціальної диференціації українського суспільства і сучасного українського села.

Соціальна структура сучасного українського суспільства: стан проблеми. Трансформація соціальної структури українського суспільства. Проблеми

соціальної мобільності в українському суспільстві. Специфіка соціальної мобільності в українському селі. Маргіналізація в українському суспільстві і на селі: соціокультурні аспекти. Соціальні механізми відтворення стратифікаційної структури українського суспільства.

Соціальна політика як фактор стабілізації суспільного життя: мета, напрямки, пріоритети соціальної політики української держави на сучасному етапі соціальної трансформації українського суспільства. Специфіка здійснення соціальної політики на селі: стан, проблеми, перспективи.

Тема 14. Соціологія молоді

Соціологія молоді як спеціальна соціологічна теорія. Специфіка використання категорії «молодь» в соціології, проблеми виділення молоді в окрему соціальну групу в соціологічних дослідженнях. Специфіка сільської молоді як соціальної групи. Соціалізація молоді, особливості соціалізаційних процесів сільської молоді.

Статус молодіжних груп в суспільстві, соціальні умови й складові цього статусу. Вплив прийнятого в суспільстві статусу на самооцінку й соціальне самопочуття молоді. Релігійна, класова, національна самоідентифікація молоді, роль релігійних, національних та класових чинників у самоідентифікації української молоді. Молодь і національні традиції. Вплив оцінки суспільством власної історії на світоглядні орієнтації молодого покоління.

Неформальні молодіжні об'єднання. Молодь і освітні пріоритети суспільства. Девіантна поведінка молоді. Молодь та ринок праці в українському суспільстві. Міграційні процеси і українська молодь.

Молодь в умовах масової культури та глобалізаційних процесів. Пріоритетні напрямки та проблеми формування молодіжної політики в Україні на сучасному етапі суспільного розвитку.

Тема 15. Соціологія сім'ї

Сім'я як об'єкт соціологічного аналізу. Предмет соціології сім'ї як спеціальної соціологічної теорії. Соціальні особливості становлення, функціонування та розвитку сім'ї в системі соціальних відносин. Аналіз основних аспектів функціонування інституту сім'ї в конкретно-історичному типі суспільства: умови та спосіб життя сім'ї, етапи життєвого циклу сім'ї. Основні функції сучасної сім'ї.

Стан і тенденції розвитку сучасних шлюбно-сімейних відносин в Україні. Динаміка мотивації вступу в шлюб і створення сім'ї в сучасному суспільстві. Проблеми сумісності в сімейних відносинах сучасного суспільства. Актуальні тендерні аспекти сімейних відносин в суспільстві: тендерна соціалізація, тендерна ідентичність, тендерні стереотипи, тендерна стратифікація. Специфіка та особливість тендерних аспектів в українському суспільстві в цілому і на селі. Основні причини насильства і розлучень в Україні. Соціально-психологічні фактори виявлення та усунення внутрішньо-сімейних конфліктів. Соціокультурні фактори стабілізації та гармонізації шлюбно-сімейних відносин в українському суспільстві.

Соціальні проблеми функціонування молоді сім'ї. Особливості становлення студентської сім'ї. Соціокультурні, соціоекономічні, проблеми становлення, функціонування та розвитку сільської сім'ї. Відродження духовних, історичних традицій в життєдіяльності української сім'ї.

Демографічна ситуація в Україні, її ускладнення і загострення на сучасному етапі. Гострота демографічної ситуації на селі: сутність та проблеми. Демографічна політика української держави: можливості і реалії її здійснення.

Тема 16. Соціологія культури

Культура як предмет наукового та філософського пізнання. Культура в системі соціологічного знання, емпіричний рівень дослідження культури в соціології.

Соціологічний зріз структури культури. Елітарна й масова культури, роль масової культури в трансформації духовного обличчя сучасної молоді людини.

Міський та сільський типи культури, роль сільської культури в історичному розвитку українського суспільства. Соціокультурні цінності: норми, традиції, зразки, традиції й новації в культурі сучасного українського села. Соціологія мистецтва. Етнокультурсоціологія, проблеми етнокультурної консолідації в сучасній Україні.

Соціокультурні аспекти глобалізації. Проблеми збереження національної ідентичності української культури в епоху глобалізації. Процеси трансформації української культури в умовах ринкових перетворень і необхідність збереження її гуманістичного потенціалу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7		9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1. Вступ до політології												
Тема 1. Теоретико-методологічні основи політології	9	3	2			4						
Тема 2. Становлення та розвиток політичної науки	6	1	1			4						
Тема 3. Політика як соціальне явище	7	2	1			4						

Тема 4. Політична влада	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 1	30	8	6			16						
Модуль 2.												
Змістовий модуль 2. Політичні системи та інститути												
Тема 5. Політична система суспільства	6	2	2			2						
Тема 6. Держава як основний інститут політичної системи	8	2	2			4						
Тема 7. Політична свідомість і політична культура	8	2	2			4						
Тема 8. Політичні еліти та політичне лідерство	8	2	2			4						
Тема 9. Політичні партії та партійні системи	4	-	2			2						
Разом за змістовим модулем 2	34	8	10			16						
Модуль 3.												
Змістовий модуль 3. Соціологія												
Тема 10. Предмет соціології як науки	8	2	2			4						
Тема 11. Виникнення, основні етапи та напрямки соціології	8	2	2			4						
Тема 12. Суспільство як соціальна система	8	2	2			4						
Тема 13. Соціальна структура та соціальна стратифікація суспільства	8	2	2			4						
Тема 14. Соціологія молоді	8	2	2			4						
Тема 15. Соціологія сім'ї	8	2	2			4						
Тема 16. Соціологія культури	8	2	2			4						
Усього годин	56	14	14			28						
Усього годин	120	30	30			60						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Політологія: поняття, предмет, структура та функції	2
2	Становлення та розвиток політичної науки	1
3	Політика як соціальне явище	1
4	Політична влада і владні відносини	2
5	Функціональні основи політичної системи суспільства	2
6	Держава і суспільство	2
7	Політична свідомість і політична культура	2
8	Політичні еліти та політичне лідерство	2
9	Політичні партії та партійні системи	2
10	Предмет соціології як науки	2
11	Виникнення, основні етапи та напрямки соціології	2
12	Суспільство як соціальна система	2
13	Соціальна структура та соціальна стратифікація суспільства	2
14	Соціологія молоді	2
15	Соціологія сім'ї	2
16	Соціологія культури	2
	Разом	30

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні основи політології	4
2	Становлення та розвиток політичної науки	4
3	Політика як соціальне явище	4
4	Політична влада	4
5	Функціональні основи політичної системи суспільства	2
6	Політична свідомість і політична культура	4
7	Політична свідомість і політична культура	4
8	Політичні еліти та політичне лідерство	4
9	Політичні партії та партійні системи	2
10	Предмет соціології як науки	4

11	Виникнення, основні етапи та напрямки соціології	4
12	Суспільство як соціальна система	4
13	Соціальна структура та соціальна	4
14	Соціологія молоді	4
15	Соціологія сім'ї	4
16	Соціологія культури	4
	Разом	60

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Політологія як наука: предмет, методи, структура, функції.
2. Національні інтереси та національна безпека України.
3. Особливості формування політичних знань.
4. Основні напрямки зовнішньополітичної діяльності України.
5. Загальна та прикладна політологія. Зв'язок політичної науки з іншими суспільствознавчими дисциплінами.
6. Світовий політичний процес. Міжнародні організації.
7. Політична думка античності.
8. Політична свідомість.
9. Політичні ідеї Середньовіччя.
10. Політична культура
11. Політичні вчення Нового часу та Просвітництва.
12. Політична свідомість та культура в політичному житті України.
13. Політична думка в Україні.
14. Поняття та концепції політичної еліти.
15. Сутність політичної влади.
16. Теорії політичного лідерства.
17. Ознаки та функції державної влади.
18. Типологія політичного лідерства.
19. Легітимність політичної влади та її різновиди.
20. Сутність та походження політичних партій.
21. Теорія поділу влади на гілки.
22. Класифікації політичних партій.
23. Поняття політичної системи. Типологія.
24. Партійні системи.
25. Структура політичної системи, характеристика її елементів.
26. Держава як політичний інститут: ознаки, функції, різновиди.
27. Форми державного правління.

28. Розділи політологічної науки.
29. Форми державного устрою.
30. Класифікація методів політології.
31. Становлення політології як науки.
32. Зовнішня політика держави: цілі, принципи, засоби.
33. Особливості формування політичних знань.
34. Основні напрямки зовнішньополітичної діяльності України.
35. Основні політологічні школи.
36. Особливості сучасного світового політичного процесу.
37. Методи політології.
38. Міжнародні організації (ООН, НАТО, МВФ, Рада Європи та ін.) їх діяльність і значення.
39. Політологія в системі соціальних наук.
40. Україна в системі міжнародних відносин. Основні вектори зовнішньої політики.
41. Політичні і правові ідеї козацько-гетьманської доби.
42. Сутність політичного елітизму. Класичні та новітні теорії еліт.
43. Політичні ідеї в Україні кін. ХІХ-поч.ХХ ст. (М. Драгоманов, В. Липинський, М. Грушевський).
44. Типологія еліт. Відкриті та закриті еліти.
45. Поняття і сутність влади.
46. Поняття політичного лідерства. Характерні риси та основні функції політичного лідерства.
47. Джерела та ресурси влади.
48. Типологія політичних лідерів. Проблеми політичного лідерства в Україні.
49. Структура і функції влади.
50. Сутність і місце партій в політичному процесі.
51. Принцип розподілу влади (законодавча, виконавча і судова влада).
52. Поняття і види партійних систем.
53. Поняття та структура політичної системи.
54. Поняття багатопартійності, її особливості в сучасну епоху.
55. Основні функції політичної системи.
56. Перспективи багатопартійної системи в Україні.
57. Демократія як тип політичного режиму. Сутність і зміст демократії.
58. Вибори як політична процедура. Типи виборчих систем.
59. Специфіка законів і категорій соціології.
60. Роль соціології в сучасному суспільстві.
61. Об'єктивні передумови і фактори виникнення соціології як самостійної науки.
62. Основні етапи розвитку соціології. Соціологічний позитивізм О. Конта.

63. Основні етапи розвитку соціології в Україні.
64. Визначення суспільства: ознаки, структура. Суспільство як цілісна соціальна динамічна система.
65. Основні методологічні підходи до вивчення суспільства.
66. Особливості модернізації та трансформації українського суспільства.
67. Соціальна структура суспільства та її основні елементи, суспільства.
68. Сутність та характеристика соціальної стратифікації. Історичні типи та види соціальної стратифікації сучасного суспільства.
69. Критерії та показники соціальної стратифікації.
70. Соціологія молоді як спеціальна соціологічна теорія.
71. Специфіка використання категорії „молодь” в соціології, проблеми виділення молоді в окрему соціальну групу в соціологічних дослідженнях.
72. Соціалізація молоді, особливості соціалізаційних процесів сучасної молоді.
73. Особистість як предмет соціологічного аналізу, основні напрями дослідження особистості в соціології.
74. Особистість як суб'єкт і об'єкт соціальних відносин суспільства.
75. Соціальний процес становлення та розвитку особистості. Соціологічні теорії особистості.
76. Сім'я як об'єкт соціологічного аналізу. Предмет соціології сім'ї як спеціальної соціологічної теорії.
77. Соціальні особливості становлення, функціонування та розвитку сім'ї в системі соціальних відносин.
78. Аналіз основних аспектів функціонування інституту сім'ї в конкретно - історичному типі суспільства: умови та спосіб життя сім'ї, етапи життєвого циклу сім'ї. Основні функції сучасної сім'ї.
79. Культура в системі соціологічного знання, емпіричний рівень дослідження культури в соціології.
80. Елітарна й масова культури, роль масової культури в трансформації
81. Соціокультурні аспекти глобалізації.

Тестові завдання:

1. Що є предметом політичної науки?

а) суспільство в цілому; б) політичні стосунки; в) класи і соціальні групи; г) політична влада; д) політичні інститути; е) політичні ідеї; є) типи соціальних дій; ж) права людини; з) нерівність; и) держава; і) процес владного розподілу цінностей в суспільстві; ї) соціальні конфлікти; н) еволюція суспільних відносин

2. Гносеологічна функція політології полягає:

*а) у визначенні альтернатив суспільного розвитку;
б) у пізнанні механізмів функціонування політичних систем;
в) у залученні індивідів і груп до певної політичної культури*

3. Яку форму правління Цицерон вважав найдосконалішою:

а) царську; б) аристократію; в) республіку; г) змішану; ґ) демократію

4. Відповідно до суспільно-політичного вчення Т. Гоббса поділ влад на три гілки призводить до:

а) протистояння; б) примирення; в) попередження узурпації влади; г) громадянської війни

5. Хто є автором теорії про вплив клімату на політичний процес?

а) Ф. Аквінський; б) І. Кант; в) Ш. Монтеск'є; г) Ж. Боден

6. Термін «соціологія» з'явився:

а) на початку XX ст.; б) наприкінці XVIII ст.; в) у першій половині XIX ст.; г) в античну добу.

7. Найбільш розгорнута теорія соціальної стратифікації належить:

а) К. Марксу; б) П. Сорокіну; в) М. Веберу; г) Е. Дюркгейму

8. Чи можна погодитись з тезою:

Соціальний статус грає головну роль серед знайомих, а особистий статус – серед незнайомих людей.

а) Так б) Ні

9. Короткочасне скупчення людей, що не мають нічого спільного, крім одночасної фізичної присутності в одному і тому ж місці, називається:

а) клан; б) група; г) натовп; д) черга.

10. Хто з класиків соціології вивчав особливий вплив релігійних поглядів на способи організації господарчого життя:

а) М. Вебер; б) Е. Дюркгейм; г) О. Конт; д) К. Маркс.

11. Народ є джерелом влади у всіх існуючих формах державного правління:

а) ні; б) так.

12. Для якої форми правління характерне зосередження законодавчої і виконавчої влади в руках монарха?

а) парламентської республіки; б) президентської республіки; в) абсолютній монархії; г) парламентської монархії; д) дуалістичної монархії.

13. Політична партія представляє інтереси:

а) всіх громадян держави; б) інтереси всіх виборців держави; в) інтереси частини громадян держави; г) особисті інтереси лідера партії .

14. Залежно від ставлення до наявного соціального устрою виокремлюють наступні партії:

а) центристські; б) регіональні; в) праві; г) ліві; ґ) ідеологічні.

15. Якого віку має досягти громадянин, щоб мати змогу бути кандидатом в президенти України?

а) 16 років; б) 18 років; в) 21 років; г) 35 років; д) 40 років.

16. Огюст Конт стверджує, що елементарною структурною одиницею суспільства є:

а) мала група; б) сім'я; в) рід; г) особистість.

17. Системоутворюючою ознакою в марксистській теорії соціальної класифікації є:

а) ємність ринків праці; б) наявність чи відсутність власності на засоби виробництва; в) розподіл об'єму політичної влади; г) рівень освіти і кваліфікації.

18. Чи є правильним судження:

Будь-яке емпіричне дослідження завершується створенням узагальненої теорії.

а) Так. б) Ні.

19. Предметом соціології як наукової дисципліни виступають:

*а) взаємовідносини і зв'язки людей з приводу виробництва матеріальних благ, їх обміну і розподілу;
б) явища взаємодії людей і соціальних груп;
в) події, які будь-коли мали місце, і роль конкретних людей в них;
г) механізми мотивації і регуляції поведінки людей.*

20. Кому з соціологів належить найбільш розгорнуте визначення еволюції:

а) О. Конту; б) Г. Спенсеру; в) К. Марксу; г) П. Сорокіну.

21. Який ресурс влади найбільшою мірою залежить від засобів масової інформації?

а) інтерес; б) розподіл матеріальних благ; в) примус; г) переконання.

22. Виокремить структурні елементи політичної системи:

а) держава; б) політичні партії; в) політична культура; г) громадські організації; д) жоден з перерахованих.

23. Пов'язана з пошуками відповідей на запитання щодо вибору форм і видів практичних політичних дій з метою досягнення бажаного результату така функція політології:

а) виховна; б) інструментальна; в) прогностична; г) пізнавальна

24. Різноманітність політичної культури та присутність ідеологічно різних політичних сил у владі характерні для такої політичної системи:

а) англо-американської; б) континентальноєвропейської.

в) доіндустріальної; г) тоталітарної.

25. Розподіл праці, приватна власність, виникнення класів є причиною формування держави відповідно до наступної теорії:

- а) теологічної; б) патріархальної; в) психологічної; г) договірної;
г) соціально-економічно*

26. Соціальна роль - це:

- а) розуміння індивідом свого місця серед людей, які його оточують;
б) відношення, яке виказуємо ми до оточуючих нас людей;
в) характер поведінки, що очікується від носія того чи іншого соціального статусу;
г) положення, яке займає людина в своїй соціальній групі і яке визначається оточуючими як належне.*

27. Визначить, чи є правильним дане судження:

У однієї людини може бути тільки один статус.

- а) Так. б) Ні.*

28. Чи є правильним судження:

Функцією політичних інститутів є задоволення потреби суспільства у виробництві і розподілі матеріальних благ.

- а) Так. б) Ні.*

29. Соціальна революція являє собою:

- а) основну причину групової мобільності;
б) зміну релігійного віросповідання більшістю членів суспільства;
в) зміну громадянства для більшості членів суспільства;
г) прихід до державної влади більш компетентних людей.*

30. Першим у науковий обіг термін «соціологія» ввів:

- а) Георг Зіммель; б) Огюст Конт; г) Герберт Спенсер; д) Чарльз Хортон Кулі.*

8. Методи навчання

При вивченні курсу «Політологія і соціологія» застосовуються 3 групи методів навчання:

**методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.**

Перша група охоплює вербальні методи передачі і сприймання навчальної інформації (розповідь, лекція); наочні (ілюстрація, презентація); практичні (вправи, групові та індивідуальні завдання). В межах самостійної роботи –

робота з книгами, робота з методичними матеріалами, робота з Інтернет-джерелами, творчі завдання.

При вивченні курсу активно використовуються інтерактивні методи (при веденні лекцій та семінарських занять) та проблемно-пошукові методи навчання (як при веденні аудиторних занять, так і при організації самостійної роботи студентів).

Що стосується методів стимулювання і мотивації навчання, то досвід підтверджує ефективність навчальних дискусій (при вивченні тем №№ 5, 6, 8, 10).

9. Форми контролю

Методи поточного контролю: поточне тестування, індивідуальне опитування, фронтальне опитування, перевірка домашніх завдань, перевірка індивідуальних завдань.

Методи модульного контролю: письмова контрольна робота, підсумкове тестування.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1.

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

Поточне тестування та самостійна робота																Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовний модуль №1				Змістовний модуль №2					Змістовний модуль №3								
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16		
5	3	4	3	3	4	5	5	3	5	5	5	5	5	5	5	30	100

T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів.

11. Методичне забезпечення

1. Секунова Ю.В. Політологія: навч. посіб. для факультетів: економічного, землевпорядкування, біотехнології і садово-паркового господарства та ландшафтної архітектури для студентів денної та заочної форм навчання. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2014. – 60 с.
2. Секунова Ю.В. Політологія і її складова політична культура: навч. посіб. для факультетів економічного, землевпорядкування, біотехнології і садово-паркового господарства та ландшафтної архітектури для студентів денної та заочної форм навчання. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2014. – 100 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Аляєв Г. Є. Політологія: навч. посіб. для студентів вузів – Полтава: АСМІ, 2011.
2. Бебик, В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика [Текст] / В.М. Бебик – К., 2008.
3. Горбатенко І.А. Розвиток політології як навчальної дисципліни: здобутки, проблеми, перспективи // Генеза. – 2006. – № 1.
4. Політологія: навч. посіб. / В.І. Муляр; Житомир. держ. технол. ун-т. 4-те вид., перероб. і допов. – Житомир, 2014.
5. Політологія: підручник / В.Ф. Баранівський; Нац. акад. упр. – К.: НАУ, 2016.
6. Політологія: навч. посіб. / О. Горбач, Р. Демчишак; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – 3-тє вид., допов. та перероб. – Львів: Вид-во Львів політехніки, 2016.
7. Політологія: навч. посіб. / І.Б. Кіянка, Ю.А. Михальчишин, М. В. Поліщук; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Львів. регіон. ін-т держ. упр. При Президентові України. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2016.
8. Секунова Ю.В. Навчально-метод. посіб. – К.: НУБіПУ, 2015.
9. Аналіз політики: концепції і практика. – К., 2000.
10. Білоус А.О. Політико-правові системи: світ і Україна. – К., 2000.
11. Бодуен Ж. Вступ до політології.- К., 2002.
12. Історія політології.- К., 2002.
13. Класики політичної думки (від Платона до Макса Вебера).- К., 2002.
14. Основи політології /за ред. А.Ю.Брегета.- К., 2000.
15. Політологія: Підручник / За заг. ред. проф. А.М.Чернія. – К.: Міленіум, 2013. – 422 с.
16. Політологія: Навч. посіб. /за ред. О.В.Бабкіної. - К., 2001.

17. Політологія: Підручник /за ред. В.Г.Кременя, М.І.Горлача. – Харків, 2002.
18. Політологія: історія та методологія. /за ред. Ф.М.Кирилюка. - К., 2000.
19. Рудич Ф. Політологія. Курс лекцій. – К., 2000.
20. Соціологія. Підручник (за ред. В.Г. Городяненка). – К.: Академія, 2006. С. 424 – 429.
21. Матеріальний добробут сільського населення / За ред. П.Т. Саблука, М.К. Орлатого. – К.: ІАЕ УААН, 2002.-369 с.
22. Соціологія. Навч. пос. – К.: Вид. центр НАУ, 2003 – 204 с.
23. Гончарук О. Соціальні проблеми реформування аграрного сектора національної економіки // Соціологія: теорія методи, маркетинг. – 2001. – №4
24. Лузан Ю.Я. Соціально-трудовий потенціал українського села // Економіка АПК, 2010. №1.
25. Родіонов Ю.Д. Стан і перспективи розвитку соціально-виробничої сфери села // Вісник аграрної науки. – 2002. -№1.
26. Саблук П.Т. Основні напрями розвитку високоефективного агропромислового виробництва в Україні // Економіка АПК. – 2002. - №7.
27. Черная І.І. Зайнятість сільського населення на сучасному етапі ринкових перетворень // Економіка АПК, 2008. - №5.
28. Шатохін А. Українське село: поселенська мережа в регіональному аспекті // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. - №1.
29. Шкурка М.С. Розвиток українського села: історичні аспекти та сучасні проблеми // Економіка АПК. 2007. - №9.
30. Політологія: Навч. посіб. /За заг. ред. Чернія А.М. – К.: Міленіум, 2014.

Допоміжна

31. Даладьє Ж. Політична антропологія.- Пер. у фр. – К., 2002.
32. Гонцяж Я. Свобода інформації та виконавча гілка влади: правові норми, інституції, процедури. – К., 2002.
33. Данільян О.Г. Національна безпека України: сутність, структура та напрямки реалізації: - Харків, 2002.
34. Здіорук С.І., Бичек В.В. Проблеми функціонування політичних партій в Україні в системі владних відносин.- К., 2001.
35. Зленко А. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. – Харків, 2003.
36. Кисельов Є. Методологія геополітики. – Харків, 2002.
37. Культура, ідеологія, особистість. – К., 2002.
38. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.). В 2-х т. – Харків, 2001.
39. Лібералізм: Антологія. – К., 2002.
40. Мастяниця Й.І. Інформаційні ресурси України: проблеми державного управління. – К. 2002.
41. Політична аналітика, прогнозування та політичні консультації. Курс лекцій /Телешун С.О., Бородін А.С. – К., 2001.

42. Політична історія України ХХ століття. – К., 2002.
43. Примуш М.В. Історія і теорія політичних партій. – Донецьк, 2000.
44. Стратегія розвитку України: Теорія і практика. – К., 2002.
45. Стігліц Д. Глобалізація та її тягар. – К., 2003.
46. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспект. – К., 2002.
47. Україна: крок у ХХІ століття. – К., 2002.
48. Шаповал Ю.І. Україна ХХ століття: Особи та події в контексті важкої історії. – К., 2001.
49. Литвиненко Д.А. Соціологія. Навч. пос. – К., 2000. 204с.
50. Піча В.М. Соціологія. Загальний курс.: Навч. підр. Каравела, 2000. 248с.
51. Соціологія: Підр. За ред. В.Г. Городяненка. – К.: Академія, 2006. – 384с.
52. Соціологія. Навчальний посібник (за ред. І.Р.Байрака). – К.: Міленіум, 2009. – 350 с.
53. Система социологического знания: Учебное пособие / Сост. Г.В. Щекин, - 4-е изд. – К.: МАУП, 2001. 191с.

Інтернет ресурси

1. www.i-soc.com.ua
2. www.litopys.org.ua
3. <http://politics.chdu.edu.ua/>